

૨૬૩૨
(૦૬૫)

નર્તૃહરી નાટકનાં ગાયનો.

દેશ્વરસ્તુતિ.

રાગ કલ્યાણ.

શ્રી જગપતિ, પ્રભુ આપ સન્મતી, ભર્તૃ ભૂમી
બ્રાત મારે કીધી આકૃતી—ટેક.

શૂર પૂર નેક ટેક નીતી પ્રીતી ન્યાય,
સ્વદેશભિમાન એના બાળોમાં પ્રગટાય; શ્રી.

ધીર વીર સંપી મુખી રૈયતને રાય,
કળાને કૌશલ્ય પાછાં હતાં તેવાં થાય; શ્રી.

આર્ય મુખોધ હીતનો બોધ દેછે દેશ વિદેશ;
પ્રાચીનને અર્પાચીન એલો બળવે ધારી વેશ; શ્રી.

વીર કરુણાને શૃંગારનો દેતી ચીતાર,
બાળ્યે અહણ કરશે જોમાં રૂચી તમારી સાર; શ્રી.

ગુણના ગ્રાહક દેશી મીત્રને વિનવે પ્રીતી પુર,
માફ કરી આ મનમાં લેશે, દોશ કરીને દુર; શ્રી.

ગજનન મહારાજ પધારો, સીધિ બુધિ સાથ,
મતવન કરેછે દાસ વાંધજી, ગાયે ગુણના ગાય; શ્રી.

રાગ ખરવાનો છલો.

બરથરી એલ આલો, આજરે બળવીએ;—ટેક.

નારી દુરગુણ નખ શીખ, દરથાવિએ;

બોધ સારો આપી એક, દુરજ બળવીએ; બરથરી.

(૨)

પ્રીત કરી નારી પ્રેમ, કહી ન ફસાઈએ,
સાહસીક કામ કરી, સુખ ન ગુમાઈએ,
અવીચારે કામ કરી, અતી પસતાઈએ; . ભરથરી.
(આટલું થયા પછી સુત્રધાર પ્રવેશ કરી ગાયછે.)

સુત્રધાર— ગીતી.

અનંત ગોજો જેણે, લમણ શક્તિમાં ગગન વિશે રાખી,
રચના સઘળે સરખી, કીધી જેણે માયા બલ નાખી,
પય પ્રગટાવ્યું જેણે, બાળક માટે જનુનીના સ્તનમાં,
તે જગદીશ કૃપાળુ, ઇચ્છા પૂર્ણ કરો આ મુજ મનમાં.
(બીજા પ્રવેશમાં રૂપીઆ જગતકત્તાની સ્તુતી કરેછે.)

રૂપીઆ— રાગ.

(નાથ કેસે મજાકે બંધ છોડાયો. એ રાગ.)

આરતી તારી ઉઘરીએ, નિરંજન આરતી તારી

ઉઘરીએ—ટેક.

સરવ બ્યાપક વૃજ ચૈતન શક્તિ, વર્ણન શું તેનું કરીએ,
શુદ્ધ હૃદયથી જોરે આરાધીએ, તો ભવસાગર તરીએ; ની.
યોગ યગન સમાધી ધરી ધ્યાને, લક્ષ વિશે નવ ફરીએ,
અકુળગતી પરાપાર પિતૃ તારી, વાણીથી શું વિસ્તારીએ; ની.
રચના યથાયોગ્ય આરે જગતની, મહીમા તારો હર ધરીએ;
દીન વચન પ્રમુ અદ્ય સ્વીકારો, કાંચે કથન શું કરીએ; ની.

પ્રવેશ ૩ જો.

પીંગલા.—(કેટલુંક બાવણુ થયા પછી દાસીને કહેછે.)

(૪)

ગજલ,

(ઇંદ્ર સભામાં ગવાતી ઢખની)

નારીના કટાક્ષ પાસે પુરુષ 'છે, ગુલામ,
હાવ ભાવને કરીને, હરીયે પુરુષ હામ,
આ ભકુટીનો વિલાસ, આરે મંદ હાસ્ય,
મધુર વચન મંદ ગતી, નાખે પુરુષ પાસ,
રણને વિશે બાણ કોટી, નર નિવારે શુર,
આ કટાક્ષ બાણ દાસી, પાડે યોધ પૂર,

આર્યા.

મુંણ દાસી મુજ પ્યારી, આવે જ્યારે મહેલ નૃપ મારે.
પ્રપંચ એવો કરવો, જાણે હું છું પતિવ્રતા બારે.

દાસી.—(કેટલુંક બાપણ સામ સામું થયા પછી)

ગજલ.

(ઉપરની ઢખની)

બાઈ આપનું શરીર તરણ વચનો બાગ,
યોવનમાં વેલી સર્વ, પુલીછે અથાગ,
અંગછે સુવર્ણ રંગ, નેત્ર મીઠુ બાણ,
કમલ મુખ ચંદ્ર પ્રભા, શું કરે વખાણ,
કામ દેવની પ્રીયા જો, નામ છે રતી;
તેહથી અધીક રૂપ, ધારે મુજ મતી,
આલ આપ આલો તારે હંસની ગતી,
આજ જોવી પ્રીયા હીસે, જામ મુપતિ,

(તાર બાદ ભતૂહરી પ્રવેશ કરેછે અને બેઠા પછી તેના પ્રતે પીંગલા બોલેછે.)

પીંગલા.—

રાગ.

સદા રહો પાસ પીયુ, સદા રહો પાસ,
 નયનના વિલાસ મારા સદા રહો પાસ; ટેક.
 સભા વિશે જાઓ પીયુ, મુકી આ અયાસ,
 ખાન પાન તજી બેશું, રહી હું ઉદાસ, સદા.
 પુરુષનો વેશ કરી, રહું હું હજાર,
 કહોતો એ કહે પણ, રીતીથી દુર. સદા.
 એક તન વિશે બેહુ, તન જો સમાય,
 દુરત તે કહે સ્વામી, પણ એ ન થાય. સદા.
 ચંદ્રને ચકોર સંગ, દીપને પતંગ,
 મધુરનો ધન સંગ, પ્રીતી તણો રંગ. સદા.
 હવે જો વિશેષ પીયુ, રેશો હુંથી દુર;
 નકી પ્રાણ ત્યાં મારો, જાણો નૃપ હર. સદા.
 ભતૂહરી—

રાગ સીયાનો કનરો..

તારણી પુજથી નથીરે જીદાઈ, શશી વદની સુખ પ્રમું હું
 આહી. તારણી. ટેક.

વદન મનોહર, તારે લક્ષીતા, સૌરભ અંગજ ધન સુખદાઈ
 શશી વદની.

શકુલી વિક્રમ સ્મિત અંતી વિશ્વમ, નિરખી પ્રીયા બુલું
 સરવેરે કાંઈ શશી વદની.

(૫)

તીનસો સાહ' તાગી વુજનેરે ચાહું, વુજ વણ મુજ કાણ
કલ્પ સમજાઈ; શશી વદની.

ભર્તૃહરી—(સ્વગત) પ્રવેશ પ મો

રાગ બરવાની ટુમરી.

જનમ્યો જગમાં તે વૃથા જનમ્યો, જેને કામ મુંગાર પી-
છાન નહીં. જનમ્યો. ટેક.

મૃગનયની નીતંબન સ્પર્શ કર્યો, કદી આયુષ્ય સર્વ અસાર
થઈ; જનમ્યો.

જે સુખ નારે વિલાસ, વિશે રહ્યું, તે સુખ અન્ય વિશેજ
નહીં; જનમ્યો.

રાગ ઝીઝારી.

પ્રીયાકા સમાગમ સખસે હે ખારા, ટેક.

રતી કે અમસે પરચેત બીંદુ, માનો શોભત હે તારા.

ભારી નીતંબ પરી ઉર ઉપર અંગે ચંદનકી ગારા; પ્રીયા.

શીખરણી વૃત્ત,

વિના નારી ખારી, કમળ વદની મુંદર અતી;

સ્તનો ભારે પામી, કમર લગતી હંસનિ અતી.

વિના એવી પ્રીયા, નૃપંતી અહંકો શોભત કરે;

નૃપાણોની વૃત્તી, અમ થકી ગત થેને કહિં હરે.

ખીંગલા. — (દાસી પ્રત્યે.)

અજાણ.

(હંદ્ર સભામાં ગવાતી હાનની.)

જા સખી તું વેગે વેલી, ભાવ અચપાજ;

આવ સદા થાય મારી, શાંત કામ જવાજ.
 મોહું એથી મારા માંહે, રાખું તેથી ચારી;
 જીવ જહાન મોહરો છે, સુંણ સખી મ્યારી.

દાસી.—અહલ બાઈ એહ તર્ક, નથી ઘટીત આપ;
 અતી પવીત્ર આપ સ્વામી, શીદ ધરોછે પાપ.
 નીચ સંગ ચારીમાં ન થાય ફળ સાહે;
 સુત્ર થકને કરો બાઈ, કાર્ય આ નહાહે.

ખીંગલા—મારી સાથે શુંછે તારો ધર્મ તું વિચાર,
 અશ્વશાળા સદા શોધી, ખોળી લાવ ચાર.
 મુર્ખ મોહોટો એછે પણ, જાણે ભોગ વિલાસ;
 એના સમ સુખ કદી, મળે ન સ્વામી પાસ.

દાસી—પવીત્રતાનો ધર્મ ત્યાગ, કાં કરોછો બાઈ;
 દિલ દિધલ સ્વામી સાથે, ના રખો જીદાઈ.
 જો કદાપી નૃપતી જાણે, આવું દુષ્ટ કાજ;
 કુળ માંહે ખોદી કોટે, ભૂપ પુન્યરાજ.

સર્ગ સીંધાનો કનરો.

આમ વીચાર વીના શું જોયે, પ્રીત ધરી દાસી પુજને
 મેં રાખી; આમ. ટેક.

કપટ તજીને ગુપ્ત જણાવું, મદનની મોજ તુંને મેં બાપ્પી. પ્રી.
 જોરેવિશેષ જોલીતો પુજને, કરીશ ખેલાલહું આરોપનાખી. પ્રી.

દાસી— ગજલ.

(ઈંક સલામાં ગવાતી હતી.)

કોપ શીદ કરોછો બાઈ, આત્મા શીર મહાહું;

(૭)

મુખ સંમ યારી કરી, રહેશે તો પસતાવું.
ભર્તૃહરી દેશ પતિ, ગુણી વિદ્યાર્થી;
તેવા પ્રાણનાથ તજી, આવી રાખો ખંત.

પીંગલા— (કેટલુંક બાવણ થયા પછી
દાસી તેડવા જાય છે ત્યારે.)

રામ ખીલાગની ગજલ.

મુંજી સખી જાય છે તું, તેડવાને કાજ;
એમ નહીં આવે યાર, મુખ શીરે તાજ.
ભોજનની લાલચે, એ આવશે સતાખ;
મોટે એવું કહી એને, લાવ ખીન દાખ.

દાસી—એમાં કેવું નહીં પડે, બાઈ મુંને કાંઈ;
જીગતી સરવ જાણું, સાચો આપ નામ ગાઈ.
આટલો મેં વખત કાઢ્યો, આપ કેરી પાસ;
મારી એ પ્રતિતી કેમ, બાઈ નહીં આપ.

દાસી—(અધપાલને તેડવા જાય છે ત્યારે રસ્તામાં
વિચાર કરતી જાય છે.)

રાગ આશાવરી.

કામ છે ફજ વિકારી, અહા પ્રજુ કામ છે ફજ વિકારી;
છંદ સમાન પતિ અતિ મુંદરે, અધપાલથી છે યારી. આહા
ચણુરોત્સાહી એકાગ્રે આંધે, તેના ચિત્તમાં છે જરછીનારી. આ.
ધીક બાઈ જુજ ધીક તારી જુદી, વિપરીત વાતવિચારી. આ.

(૯)

પ્રવેશ ૯ મો.

શાંતીરામ (રાજાને અમરકુળ આપવા આવેછે તારે
આશીર્વાદ આપતો આવેછે)

ત્રોટક.

વર માલવ દેશ તણા ભુપતિ,
સુખ સંપતિ પામિ ટળો વિપતી;
નૃપ રાજ તમારું અમંડોતરે,
હીજ એટલી આશિષ પંડિત દે.
શત પુત્ર અને શત કોટી ધની,
અકલે નૃપ રાજ રહો અવની;
પ્રતી પાલન-ભુષ પ્રજાનું કરો,
તમને નિતી ન્યાય સદાય વરો.

ભર્તૃહરી--(રાણીને અમરકુળ આપતી વખતે)

રાગ ઝીંઝોટી નંગલો.

(પનીયાં મેં કેસે તો ભરું, જોટી નહાંદીયાં. એ ચાલ.)

કુળ એક વિપ્રથી મળ્યું, પ્રીયા મોરીરે; ટેક.

પ્રાશન એનું કર પ્રીતથી, કુખ તવ મૃત્યુનું ટળ્યું; પ્રી.

નરે યા નારી એ કુળ ખાતાં, અમરતા પામે એ અરૂં. પ્રી.

ખીંગલા—

રાગ સદર.

કુળ એ આપરે જમો, પ્યારા સ્વામીરે; ટેક.

આપ અમર થઈ તપ્પતે ખીરાળો, પ્રજા સુખ ન્યાયી થઈ

ગમો—પ્યારા.

(૬)

હું છું નારી જાત અમર શું થાઉં, પ્રજા હિત કરશે ત-
મો—પ્યારા.

ભતૃહરી— રાગ ગોડી આશા.

લગની તુજથી લાગી, પ્રીયા મારી લગની તુજથી લાગી.ટેક.
તુને ચક્ષુથી દેખું ત્યાં સુધી, હું રે જીવું બડ લાગી; પ્રીયા.
તારો વિયોગ થયે તુર્ત પામું, એક હું થઈ રે અભાગી.પ્રી.
તે માટે તુજને અમર હું ચાહું, રહે સદા મુખ આગી.પ્રી.
પીંગલા—(રાજા કૃષ્ણ આપીને જાયછે ત્યારપછી સ્વગત)

રાગ.

જીવવું છે વૃથા મન, જીવવું છે વૃથા;
પ્રાણ પ્યારા ચાર વીના, જીવવું છે વૃથા. ટેક.
અમર થશે ચાર મારો, દેસે મુખ વિલાસ;
માટે નીચે એને આપું, પુરે દિલ આશ. જીવવું.

પ્રવેશ ૧૦ મો.

પીંગલાના કહેવાથી ભતૃહરી પોતાના ભાઈ વિક્રમા-
દિત્યને દેશ નિકાલ કરેછે ત્યારે વિક્રમાદિત્ય બોલેછે.)
વિક્રમાદિત્ય—

માલીની છેદ.

નથિ નથિ નથિ સ્વપ્ને, કુષ્ઠ સંકલ્પ કીષો;
નથિ નથિ નથિ નીતી, ઉપરે પાય દીષો;
અમરજ અતિ પામું, બંધુ આ શું કહોજો;
મુજ નીતિ રિતિ જાણો, વેશ મ્યાંથી લહોજો;

ગજલ. (ઇંદ્રસભાની ટપ્પની)

(તુમને મેરી લાસકો મદી ખરાબકી, એ ચાલ)

એ શું બોલોછો ! વિવેકી બ્રાતા ભરથરી !

એ શું વદોછો વડીલ, જીભથી કરી !

એ શું કહોછો માતુ, પીંગલાનારે પ્રભુ !

મૂજ વિશે આવી જુદિ, આરાધો શંખુ !

સમુદ્રે મર્પાદા બ્રાત, હજુ મુકી નથી;

અગનિના શિખારે બ્રાત, અંધો ગઈ નથી;

સૂર્ય મહિ અંધકાર, હજુ થયો નથી;

સિંહણ સુત તૂણ ખાવાને, હજુ ગયો નથી;

હંસની ગતીરે, કાગવત થઈ નથી;

સંત ચિત્તમાંથી દયા, હજુ ગઈ નથી;

પશ્ચિમ હજુ સૂર્ય ઉદય, થવું નથી થયું !

કાષ્ટ ટેક તોડી જળમાં, નથી ડુબી ગયું !

માતૃનો વાતસલ્ય પ્રેમ, નથી હજુ ધટ્યો;

આપનો વિચાર આવો, ક્યાંથીરે થયો !!

લાવણી.

(અધખીચ મોખત તોડી બે દરદી દીવાના, એ ચાલ)

ભરથરી બ્રાતા વિચારીને, તમે કરો હું ઉપર કોપ;

વણ અપરાધ, (૨) તમે વદો વચન આરોપ, ભરથરી. ટેક.

છો છિર છત્ર, (૨) નવ લોપુ નીતી ધર્મ;

ખંધુ પની મમ માતછે, કયમ કરે અવિહીતજકર્મ, ભરથરી

કદ વચન ખાણ, (૨) શીરપર મુકોમાં કાપ;

આગલ વાત વિચારતાં, બાઈ પામશે પશ્ચાતાપ. ભરથરી
 પાંડવમાં ધર્મ, (૨) લક્ષ્મણને જ્યમ રથુવીર,
 કનક ભક્તિ તેમ માહરી, નવ જાણો ખંધુ કથીર. ભરથરી
 ગણું આપ સેવ, (૨) મુક્તિ દાતા મનમાંય,
 બ્રહ્મરસ ભોગી બ્રહ્મ યઈ, જ્યમ વુચ્છ પ્રિયધને ધાય. ભરથરી
 હું તણું આમ, (૨) નવ નિશ્ચે રહું આ / ઠામ,
 જાણે જનુની માહરી, જે કરું ધડી વિઆમ. ભરથરી
 વિશ ભુમિમાં, (૨) અમૃત ધારુંછે આપ, ભરથરી
 કહું ફલ એનાં આપતાં, થશે મૃત્યુ સમ પરિતાપ. ભરથરી

પ્રવેશ ૧૨ મો.

ગુણસુંદરી- (વારાંગનાને અધપાલ ફળ આપી જાય છે
 ત્યાર બાદ ગુણસુંદરી દાસી સાથે વિચાર કરેછે.)

ગુણસુંદરી.— રાગખંભાત.

(ડોલે રે જોબન મદમાતી ગુજરીયાં. એ ચાલ.)

અમરફળ આળ્યું આ, શું તેનું તો કરવું રે;
 આપણે ખાવું કે આતો, રાજાને જઈ ધરવું રે; અમર. ટેક
 આરે અવતારે હુંતો નાયકા કહાવું રે;
 મુરખે એ આપ્યું મુંને, અમર શું થાવું રે. અમર.
 નાચ કરું આવું સદા, અમર થઈ કરવું રે;
 ભરૂંહરી ભુપનેએ, જઈને મારે ધરવું રે. અમર.

પ્રવેશ ૧૨ મો.

(રાજાની પાસે અમરફળ આપેછે ત્યારે તે જોઈને)

(૧૨)

ભર્તૃહરી.—(સ્વગત)

ગીતી.

ફળ પ્રીયને દીધેલું થાઉં અન્નયમ અહીં ગયું ક્યાંથી,
આ ગુણીકાને હસ્તાક, આજ્યું એ છે ભેદ ગુપ્ત ત્યાંથી.

પ્રવેશ ૧૩મો.

(ભર્તૃહરી પીંગલાને કહેછે જે તે અમરફળ ખાધું નથી
અને મારે જોધએ છીએ મારે આપ.)

પીંગલા—

રાગ ઝીઝોટી (દાદરો.)

સ્વામીનાથ સ્વામીનાથ સ્વામીનાથ રે, ટેક.

એ ફળ મેં ખાધું પ્યારા સ્વામીનાથ રે, ટેક.

વિશ્વાસ નવ આપે શાને, પ્યારી સાથરે: એ ફળ.

આપથી કહી વાત: ગુપ્ત, રાખી નાથ રે, એ ફળ.

દીલ તંત્ર દોરી સરેવ, આપ હાથ રે: એ ફળ.

પ્રવેશ ૧૪મો.

ભર્તૃહરી. (રાણીનું બધું કપટ જણાયા પછી કહેછે.)

(નારાયણ નરસિંહ નરોત્તમ, પુરુષોત્તમકો ધ્યાન ધરોરે, અટ્ટેક

જે અપજાને આતવું નિશ્ચીન, તે મુજથી બેદિલ રહેરે જે.

તે કોઈ અન્ય પુરુષને કહે, તે નર નાર બીજાને ચહે.

વળી તે બીજા મુજપર આશક, કહો એ ભેદ જ કોણ હોરે, જે

ધિક જે પ્રથમ કરીછે પ્યારી, ધિકછે એના ચાર પુને.

ધિક તે નારી અવરજે તારી, ધિકછે કામ તથાજ મુનરે, જે

ભલે બામની જાણે સાચી, નથી થવી એ સાચીરે.
 કોડ ઉપાયે કરો યતન પણુ, કામ પ્રગટતાં કાચીરે. જે.
 ધિક નર નારીના વિશ્વાસી, રહે શૃંગારે રાચી રે;
 તે નર, ગોથાં નકીજ પાશે, ફસાઈ પડશે ફાંસી રે. જે.
 એકજ કામની હમ્મડા એને, એકજ સુખની પ્યાસી રે;
 જેરે હૃદયમાં મુખમાં અમત, જાણાશે જશુઓ તપાસીરે. જે.
 છે અખળા પણુ નરની ધાતક, કંઈ નર કરતી ઉદાસી રે;
 ભોળપણે ભૂલો અવરાવે, નિચ નરક નિવાસીરે. જે અખળા.

ભર્તૃહરી.—

ગજલ.

અયે કમજત પીંગળા તેને બહોત દસી દીયા.
 બાઈજેસા બાઈ મેને દેશ નિઝાલ ફીઆ. અયે કમજત.
 તેરેપર હતમાર રખા, તે જુરા દીયા.
 જન્મ મેરા આજ તે, ખરાબ કરે દીઆ. અયે કમજત.
 કપટ વચન બોલ કહેતી, આઝો મેરે પીઆ.
 જાર કુર્મી શુભ કરતી, ધોક ધોક નિઆ. અયે કમજત.
 નિર્દોષ મેરા અંધુ, માળવ દેસસે ગયા.
 નકોર કકોર નારી જાત, દીલમે નહિ દઆ. અયે કમજત.
 ભર્તૃહરી—(પોતાના મનમાં પશ્ચાતાપ કરેછે.)

તા

રાગ શાલીગડો.

શીયકું મનવા ધોક ધોક હે,

મેરે બડી ઉસાકે મન ડોક હે.

શીય. ટેક.

જુને સંગે મેં રાત દીનોકું.

બપટ રહા સેા અલીક હે. સ્ત્રીય.

પ્રીયા કીન્દી મેં પીંગલા તુજકું,
દગા દીઆ તુજે ધીક હે. સ્ત્રીય.

રાજ તજ અમ્મ શીવકું રટના,
એહી તરન બવ શીમ્મ હે. સ્ત્રીય.

ભર્તૃહરી—(પોતાના બાઈને વાસ્તે પશ્ચાતાપ કરેછે.)

રાગ શોરદની ગજલ.

કુખ્યો આજ તાપ વિલાપમાં, બંધુ તારો વીક્રમાદીત્યરે ટેક.
સુવીચારે ધાટ નહિ સજ્યો, ત્રીયા કાજ બાત તુને તજ્યો.
પાપી પીંગલાના પ્રમોદથી, કુખ્યો ન્યાયીબાઈ વિનીતરે કુ.
અલીચારીણી આખ્યું વનરે, આવે યાદ તારાં વચનરે;
ભિન્ન ધારણ હવે હું કરું. એદ બ્રજસે ન ખચીતરે; કુખ્યો.
ભર્તૃહરી—(સ્વગત)

રાગ ઝીંઝોટી.

હોડે અભિમાન, માન અમતો મનવા મેરા હોડી. ટેક.
રાજપાટ સમ્મ જુઠે જાનો, ક્યું તુંમ હોત હેરાન,
નારી પ્યારી નહીં હે તેરી, મત કરના યુમાન; માન અ.
જુઠી પ્રીત જગતડી દેખી, મત જુલે નાદાન,
બાહીર રંગ રૂપકુ દેખી, મત હોના યુલતાન. માન અ.
અલ જંગલમે ભિન્ન ધરેગે, તજ જગત તોફાન;
જગત સ્વપનસે જાગત હોજ, ગુસ્સે લેના સાન. માન અ.

બરથરી.

ભાવણી.

મુલો દિધદિ હે સચીવા; મૃદુરથો ઉજ્જવળી વાસી.

શુભો સકળદે રાજદારી, કહે ભરથરી લેદાસા. એ ટેક.
 આ સંસારે રહો તમે સૌ, ગૃહસ્થા મમ્મએ સુખરાસા.
 નિતિ સુખ મમ પ્રજા ભોગવો, હુંતોયયોહું ઉદાસા. શુભો.
 કપટ રહીત શુદ્ધ દોલથી પ્રીતી, નર નારી જોડો સાચા.
 કદીન કરશો બુદ્ધિ કાચો, રહો સુખ સંસારે રાચા. શુભો.
 પુરુષ સરવને પ્રથમ કહું કદી, પડો નારી પ્રિતિ ફાંસી;
 શિયળ પતિવૃત નિતિ વૃષ્ટિ, હમેશ વરમાવો ખાસા. શુભો.
 મન દ્રઢાવી કરો વજૂ મય, ડમે ન અવિચળ થઈ જ્યારે.
 ખરી પ્રીત અંતરથી લાગે, શુદ્ધ નારીઆ રહે ત્યારે. શુભો.
 કદીન અજગી એને કરશો, થઈ નારના વિચાસા;
 પ્રસંગ એને તમે આપશો, નિતિથી જાણે નાસા. શુભો.
 ઉપર ડોળ એનો નવ માનો, કરો પરિક્ષા તો સાચા;
 બોળા થઈને ભરમાશો નહિ, નમીને રહેશો નહી નાચા. શુભો.
 આ સંસારે તણું એક સાર્યક, વિષય ભોગ ગણશો નાંહી;
 તક્ષીન તેમાં બહુ થયોમાં, અપળ ચિત્તથી એ આહી. શુભો.
 માત્ર પ્રજા ઉત્પતિ હેતુ, વિષય ભોગ વિશે રાખો;
 પણ દિવસને રાત્રી એમાં—શુભો નજમારો આખો. શુભો.
 તમે હુબધ બહુ રહેશો તેમાં, સદા વિષય કેરે રંગે;
 તો તે પણ તે ચાલ પકડશે, ઉપજશે દુઃખ એ અંગે. શુભો.
 ચાલ આપણી હોય નહારી, મિત્ર સુખવે તે માનો;
 એ પર પુરું લક્ષ આપજો, હિતાહિત મનમાં જાણો. શુભો.
 સંપી રહેજો આપે વહજો, દીર્ઘચી સુરસેન તમે;

બાળાએને બોધ આપજો, નિતિ ભોજનાનેત્ત જમ. શુભો.
 અરે દીર્ઘદર્શી આ રૈયત, પુત્ર સમાન ગણી પાળો;
 કદી વિક્રમ આવ્યો. સંભળાએ, વળી ક્યાંય નજરે બાળો. શુ.
 તો તેને જઈ કરી વિનતિ, ઉજેના માંહે લાવો;
 પ્રતિષ્ઠા એની મૂકાવજો સૌ, કહી બતાવ બન્યો આવો. શુ.
 માફી મારી વતી માગજો, કતબી હું એનો ભાતા;
 પુત્ર્ય રૂપ પરમારથી એછે, સકળ પ્રાણીનો સુખદાતા. શુ.
 પ્રજા દુઃખ એ આપણ કરીને, આવી અહીં ઉભો રહેશે;
 પરદુઃખ ભંજન વિક્રમ મારો, અરે હશે ક્યાં શા વેશે. શુ.
 હવે જંગલમાં જાણ્યું હું, કફની હોય તે લાવોરે;
 આ અંગરખા ઉપર પેર, જોગ મને દરસાવોરે. શુભો.

વિદુષક—

અરે મહારાજ કોણ કફની આપે, મગદૂર કોનો જોતો નથી.
 કતલ એને હું કરીરે નાખું, હવે મોતથી બીતો નથી;

ભર્તૃહરી—

રાહ—ઉપરનો.

અરે મિત્ર વિદુષક મારા, દિલ માંડે અહીંથી ઉઠ્યું;
 હવે આગ્રહ તું વૃથા કરેછે, જગત મેં જાણ્યું છે જુદું;
 તારાં વચન મેં નવરે માન્યાં, ફળ તેનું મેંતો આપ્યું;
 હવે સરવને સમજાવીને, રાખ શાંત નગર આપ્યું;

વિદુષક—

તે તો રાજા બધેરે કહોછો, હું જુદો નહીં રહેવાનો;

હું સંગે તૈયાર થયોહું, નથી મિત્ર હું કહેવાનો;
 પાછડીને મેં પ્રાતઃકાળે, પિઆર વળોવી પરમાણો;
 કહું ઢેકાણે ધર મેં સધળું, ચેલો થઈ આબ્યો જાણો;

ભરતહરી—

અરે મિત્ર શા માટે દુખીયો, થાવા આવે જંગલમાં;
 અહી રહી તું સુખ ભોગવજે, માનની કેરા મંગલમાં.

વિદુષક—

રાજા મિત્ર ! એ તે શું કહોછો ! અરચી જંગલની મુને હતી.
 તમને અરચી થૈછે હમણાં, ઝપટ જંગલની લાગી અતિ;

ગુલાબચંદ્રશાહ—[હલો થઈને]—

અરે રાજા જો જાઓ જંગલમાં, અમો તૈયાર કુટુંબ અંશે;
 તમ સાથે ચાલીશું ભિજા, રહેશું નહીં ઘરમાં બેશી.

માણિકચંદ્રશાહ—

રાજા જોગી પ્રજાને ભોગી, એતે ન્યાય ક્યાનો કહેવો;
 અમે તૈયાર થઈને આવ્યા, પાછળથી પગદો નેવો.

પ્રેમાણંદ્રશાહ—

શોછે ધર્મજ રાજા કેરો, જિઆરો નૃપતિ ગુણવંતા;
 પ્રજા સુખને ન્યાયે કરશો, મુક્તિ પામશો યશવંતા.

ભરથરી—

પ્રેમાણંદ્રશાહ વચન આપતું, સંસારીને સાચું છે;
 યોગ સાધના નિવૃત્તિ વણુ, મોક્ષ પ્રયત્ન કાચુંછે-શુણો.
 અરે પ્રધાના સમજાવેતું, પ્રીતિવંત પ્રજા મારી;

અવળી હઠ એ પકડી બેસે, વચન કહે કાંઈ વિચારી. યુલો.

(ભર્તૃહરી રાજની ત્યાગ કરી જંગલમાં જાયછે. તારે પ્રધાન બોલે છે.)

પ્રધાન.—

ગજલ.

તુંમ ચલે કફની પેહર કે, હમકુ કીયા કીસકે હવાલે,—ટેક.

તુંમ ચલોગે ઈસ બાજુપે, હમ પીવે બીખ કે પ્યાલે;

રાજ મત કરના એસા, તેરા પ્યાર દીલું સાલે. તુંમ.

તુજ બીના એ પ્રજા, સમ હોતહી બે હાલે;

રદન કરતી તુજ પ્રીયા, મત ગલે કફની ડાલે; તુંમ.

બેહાલ કરકે સખકું, પ્યારા અખ બિખ નાલે;

એસે ચલકે અહાંસે, ક્યું ગલેમૈતોક ડાલે. તુંમ.

ભર્તૃહરી—

હમ જાતે જંગલ કે બીચ, જુઠી હે રાજકી જંગલ, ટેક.

સાધન અપના છોડ કે, ઈધર મત હોના બે હાલ;

હે લખલાનત એરતકું, મત યુમાના ઉસસે કાલ. હમ.

બેહેતર હે સ્ત્રી દીલસે, કબી હોવે ઝેરી પ્યાલ;

અખ રાજહમ નાંહી કરે, તુંમ રાજ અખ સંબાલ. હમ.

(ભર્તૃહરી ગોરખ પાસે બિખ લેવા જાયછે અને ત્યાં જોગીઓ ગાય છે.)

જોગીઓ—

ભાવણી.

ધરો નારંજન ધ્યાન, નાય તુંમ ધરો નિરંજન ધ્યાન, ટેક.

સદા તુંમ ભણો બેખકે જ્ઞાન, રદોતુંમ ગુરૂ મહંદર નામ;

(૧૬)

કકડ તું મ કરો ખુંટીયાં પાન, સમાધી સુખકી લે નિસાનના.

વવશ ૧૫ મો.

પીંગળા.

લલીત છંદ.

અરર સ્વામિરે, શું હવે કરું; અતિ નિષીદ્ધ, મેં કર્મ આચર્યું.
શિયળ ભંગમાં, પાપ ના ગણ્યું, સુખ અપ્પુ મેં આપનું હણ્યું.
દિઅર માહરા, શુદ્ધ જો અતિ; સુજ પ્રતિ હતી માતુની મતિ.
અરર તેમના, શી કરી ગતિ; સ્મરણ કૃત્તનાં શાં કરું પતિ.
દિઅર વિક્રમા નિર્મળા મતિ, તુજ વિષે થઈ દુષ્ટ હું અતિ.
મન ગમ્યાં સદા ભોગભ્યાં સુખો, ક્યમ સદાં હશે રાતનાં દુઃખો.
વિષય વાસનાથી હું આંધળી, ભવિષ્ય ના નીહાળી શકી જરી;
સકલ સુખ ભંડાર, માહરો, અદ્ય દેવ તું હુંટી સંચર્યો.
પુરણ સત્તરે સ્નેહ રાખતા, પતિ ગુમાવીને લીધો આપદા;
નગર છોડીને છોડી રાજરે, વિબ્રુત યોગિ છાંડી સમાજરે.
સુરજ આથમ્યો માળવા તણે, ઉચરતા બધે ત્રાહરે જનો;
થઈ ઉજ્જનીરે તું અનાથરે, કકળતો રહ્યો સર્વ સાથરે.
જગત શોકની લાલમાં બળે, નહિજ કેમ તું જીવ નીકળે;
કરમ કોપીજી શું સુઝી મતિ, સુરખ પાપી મેં આણી આ ગતી.
અસત દોષમે સ્વામીભ્રાતને, દઈ તજવીઆ, દેશ સાથને;
અરર નારી હું, પાપી જતરણી, દિઅર માફી દો આવીઓધણી
કમળ સુખને, શ્યામ મેં કરી, કુળ લજવીજી ના ગઈ મરી;
રૂપ બળો અરે, શું કરું હવે, કુરૂપ તો થયું કામને દવે.
દવ ઉઠીમને, બાળી નાંખ તું, જનુની પૃથ્વીરે વા સમાવતું.

આરર શું કરું, ક્યાં જઈ પડું; મહા સહાય થા આવી દુકડું.

દાસી—

હલિત.

ધિરજ ધારીને, બાઈ સાવધ, સખળ થઈ કરો કલેશનો વધ.
નિર વહ્યા પછી, અર્થ શોચના; નહિ થયું થયું તે થશેજ ના;
અતિ પ્રયંડછે, જ્યાલ કામની, શિયળવૃત્તિ ત્યાં જેવી દામની.
અપળ ચિત્ત આ, સ્થિર ના રહે, વિષય પંચમા દોડવા ચહે;
શુર મુનીશ્વરો, જોગીને જતી, અમિત સર્વના થાય જ્યાં મતી.
અખળ જાતની, શી વિસાત ત્યાં, રડીરડી કરી આંખલાલકાં.
નહિ લલાટના, લેખરે મુકે; સમય મૃત્યુનો નિજ ના મુકે;
અનુર છો વિચારી જીવ્યો તમે, કળ કશું હવે દેહને દમે.

પીંગળા. (મૌ મિત્રી શોચનો ત્યાગ કરો હવેરે. એ રાગ.)

શૃંગારમાં કુખાવિતી, તમેજ મુને;

પીયુને તજવનાર વેરી અલંકાર શૃંગારમાં એ ટેક.

હિરો મોતી જડીત કંકણ દુર જાવ્યો;

પોખરાજ રત્નહાર અદ્રશ્યજ થાવ્યો. પીયુને.

જરિઅન સાડી ચુડા મણિ બળીજાવ્યો,

રૂપ દેહીનું બળીને ખાખવત થાવ્યો. પીયુને.

અરે કાંપ મૂક્યો મુજ -હૃદયમાં કાપ,

અરે બાજુબંધ ઘેપજાવ્યો તમે તાપ. પીયુને.

એત વચ્ચે સાડી દાસી, લાવે તું આ વાર.

(૨૧)

પ્રભુને શરણ થવું ઉતારી શંગાર. પીયુને.
શીયળ ભંગના પાપ થકી મુને ધક્કા,
મુક્ત કરશે દિનાનાથ અરપું એને શીશ. પીયુને.

— ❦ —

દાસી—

રાગ—સદર.

ધારીએ વિમળ મતિ મોહનારે બાહ,
પ્રભુ પ્રેમ પામવાને થાઓરે તૈયાર-ધારી.
શુદ્ધ હૃદયથી જોડો પ્રભુ સંગે પ્રીત,
જેથી ભવપાર ઉતરશે અચિત. —પ્રભુપ્રેમ.
જાઓ પાર ઉતારવા ભિખ ધર્યો ભુપ,
મિથ્યા પંચ ભુત મજિનામ રંગ રૂપ. પ્રભુપ્રેમ.

— ❦ —

પ્રવેશ ૧૬ મો.

રાજા ગુરૂની આસાથી રાણી પાસે બીક્ષા માગવા જાય
છે ત્યારે રાણી બહારથી અલેક એવો શબ્દ સાંભળી
રૂદનાલાપથી દાસી પ્રત્યે કહે છે.

રાગ એમન કહ્યાણુ.

અલેક જગા કે દ્વારે ખડો ભોગી; ટેક.

એ સ્વામીન બીન અન્ય ન કોહુ, આયો માગન મમ-
ભોગી; અલેક; અલેક જગા કે.

ભર્તૃહરી. — (નીચેના લાવણી બોલતો બોલતો રાણી
પાસે આવે છે)

લાવણી.

(સુકરીત કરના હોય સો કરલે કો જાણે કલકી. એ ચાલ.)
દેખા નહીં કહું સાર, જગતમે દેખા નહીં કહું સાર;
મોહ બીથે મત લપટો પારો, દેખા નહીં કહું સાર. ટેક.
ચૌદ ચોકડી રાજ મીલે, પત ત્રજાકા નહીં પાર;
ભોગ ભોગમે ઇંદ્ર અપસરા, ત્રાપી નહીં લગાર.
ત્રાપી નહીં લગાર જગતમે.
જીકા રંગ રૂપમે બુલી, કીડા કરત ગમાર;
રૂપ વીર્ય બલ નાશ હુવા તબ, નહીં હે અપની નાર;
નહીં હે અપની નાર; જગતમે.
ખારી મરી જાની પીંગલા, કુખ રહ્યા એકતાર;
તોબી કીયા કૃતધ્રી રાની, અન્ધ પાલકું ચાર.
અન્ધ પાલકું ચાર જગતમે.
અહ્ય અખતકા એહી તમાશા, કુખહે અપરંપાર;
ભેગક હસકા ત્યાગ કરો તુમ, ફેર પસતાના ચાર;
ફેર પસતાના ચાર જગતમે.
એહી બરધરી નાર ભરંશે, બૂલિ હુવા ખુવાર;
એહી ભિખસે જગત શીખ દર્શ, નવ કુબો સંસાર.
નવ કુબો સંસાર, જગતમે.
મૈયા બીક્ષા દેદ.

પીંગલા.— શોરઠની ગજલ.

પીયા દીનનારે પરે બડા, એસા જુદમ ક્યું પલમે કરદીયા;ટેક.
જો બદનકે રક્ષન લાખથે, વો બદન પરી અખ આખહે;
હસ અશ્મસે મેં કેસે દેખું, અશ્મ આપને તો ડુટાદીયા. પી.
એ કફની ધારન દેખકે, મુઝે જલત આતસ દીલમે;
બેહાલ હોત હું દેખકે, તુંમને ભિખ ધારન ક્યું કીયા. પી.

રાગ ભરથરીનો.

(જતુંના જીવોરે ગોપીચંદના એ રાગ.)

ધીક યુવા ધીક મુજને, ધીક કામ વીકારજી,
જેણેરે જુલાવી મુંને સત્મથી, કર્યા નીચ વીચારજી;
ભિખરે ઉતારો રાજા ભરથરી.
હુમા કરોરે રાજા રંકહું, નારી અત્તાન જાતજી,
અન્ય વખત આવું નહીં કરે, લાજ્યાં ગાતને તાતજી;
ભિખરે ઉતારો રાજા ભરથરી.

ભર્તૃહરી—

કપટ રૂપી રાણી પીંગલ, એ શું ખોલે વચનજી,
રાજરે તજ્યું વુજ કારણે, જો વિચારીને મનજી;
ભીક્ષા દેને મૈયા પીંગલા.
તુરે ખોટી ખોટું રાજ છે, ખોટો સારો સંસારજી,
અલખ જગાવું વને એકલો, જેથી પામું બધારજી;
ભીક્ષા દેને મૈયા પીંગલા.

પીંગલા—

રહોતો રાજા રસોઈ કરે, જમતા જાઓ સ્વામીનાથજી,
ક્ષીરરે નાપજાવું કાણું એકમાં, જમીએ આપણ સાથજી;
ભિખરે ઉતારો રાજા બરથરી.

મદીરે કરાવું રંગ મહોલમાં, રાખું યુગ અવાસજી,
જેમરે જાણે નહીં જગતમાં, કરશું ભોગ વિલાસજી;
ભિખરે ઉતારો રાજા બરથરી.

ભર્તૃહરી—

મહેલરે તારાને રાણી શું કરે, કેવો યુગ અવાસજી,
ક્ષીરરે ભોજન તારું રાણી શું કરે, નથી ભોગની આશજી;
બીક્ષા દેને મૈયા પીંગલા.

વાસી જંગલના જોગી અમે, નહીં ગ્રામમાં વાસજી,
વિષના વેલીથી અલગો રહું, નહીં નારીનો પાસજી;
બીક્ષા દેને મૈયા પીંગલા.

પીંગલા—

એ શું બોલોછો રાજા સુલક્ષણા, મારા પ્રાણ આધારજી,
જોગણ રૂપે સાથે કરે, નવ તરછોડો નારજી;
ભિખરે ઉતારો રાજા બરથરી.

બગવાં જોઈ રાજા બરથરી, દાવાનળ દીલ ધાયજી,
માઈ કહો ન મારા કંથજી, લાગે દેહમાં લાયજી;
ભિખરે ઉતારો રાજા બરથરી.

ભર્તૃહરી.

વધુરે શું વદે રાણી પીંગલા, કરે અરે કેટલો ઉચારજી,

અંધુ જોવોરે અંધુ તજ્યો, માર્યો વચનનો મારજી;

હવેરે રાજને રાણી શું કરે.

અંધુરે મારો લધુ વિક્રમ, આદીતવત્ર શુધ આપજી,

કુટુંરે ક્લંક પાપી પીંગલા, તેં મુકાવ્યું અમાપજી;

હવેરે રાજને રાણી હું શું કરે.

પીંગલા—

અરધ દેહીરે રાજ અમતણી, અરે હવે થકછે અંગારજી,

કામીરે અંધ પીંગલા પાપીણી, મૃતકને મારોમાં મારજી;

ભિખરે ઉતારો રાજ ભરથરી.

વાંકીરે વીધાતા મુંને બુલવી, લખીયા લેખ તે લલાટજી,

આનુંરે પ્રાયશ્ચીત હવે હું શું કરે, મારગ આપો પૃથ્વીમાતજી;

ભિખરે ઉતારો રાજ ભરથરી.

ભર્તૃહરી—

મુલરે ભ્રાતા મે મોટી કરી, નવ કર્યો કાંઈ વિચારજી,

આરે દુષ્ટ ત્રીયા તંત્રથી, તારો કર્યો તીરસ્કારજી;

આરે જન્મ મેગે નહીં જશે.

ભ્રાતારે સરવ તું બુલી જાજે, ધણો દીવો વુને દોષજી,

ભિખરે ભેગી ભાઈ તારો ભરથરી, રાખીશમાં રતીએ તું

રોષજી; આરે જન્મ મેગે નહીં જશે.

પીંગલા—

ત્રણસો નારીરે અન્ય આપની, માલવપતી મહારાજજી;

એકને કારણ એને નવ તજે, પાપી પીંગલાને કાજજી.

ભિખરે ઉતારો રાજ ભરથરી.

બર્તુહરી—

મોહ છોડીદે રાણી પીંગલા. પ્રીતે કરે સતસંગજી;

સગુરે નથીરે કોઈ કોઈનું, આ સંસાર પતંગજી.

ભીક્ષા દેને મૈયા પીંગલા.

દેતી હુતો ભીક્ષા દે મુંને, નહીકરે કહું ગ્રહ ત્યાગજી;

ગુરુજી મારારે રોષે થશે, ચાલી જાય જમાતજી.

ભીક્ષા દેને મૈયા પીંગલા.

ગંગા ત્રહે રાણી ધર કરો, નાચ્યો નીરમળ નીરજી;

ધર્મને ધ્યાન નવ ચુકસો, નેથી થાય ઉધારજી.

ભીક્ષા દેને મૈયા પીંગલા.

(રાણી ભીક્ષા આપેછે તે લઈ બીજી રાણી પાસે જાયછે)

મૈયા યશોમાલતી ભીક્ષા દે દે.

યશોમાલતી— રાગ ઉપરનો.

રંક રાણી આ યશોમાલતી, એનો શુંછે અપરાધજી;

પૂરણ પતિવ્રત પાળતી, ઉર નાથ બક્ષી અગાધજી.

ભિખરે ઉતારો રાજા ભરથરી.

બર્તુહરી—

શુણરે રાણી યશોમાલતી, તારો નથી અપરાધજી;

વાંકરે મારી કામવૃત્તીનો, પ્રેમ પીંગલાશું કીધજી.

ભીક્ષા દેને મૈયા મુજને.

યશોમાલતી—

પાણીરે ગ્રહણ રાજા કર્યા પછી, હવે તવ દીપો નાથજી;

આરે શૃંગાર બાળે વેશમાં, આરે કંકણ છે હાથજી.
ભિખરે ઉતારો રાજ ભરથરી.

ભર્તૃહરી—

હુંરે જોગી જંગલનો હવે, છોડ્યો આ સંસારજી;
પાણીરે ગ્રહણ મેં પ્રમુદી કર્યું, મોહ તું જોડીદે હે નારજી.
ભીક્ષા દેને મૈયા મુજને.
(ભીક્ષા આપેછે તે લઈ ત્રીજી રાણી પાસે જાય છે.)
મૈયા કમલાક્ષી ભીક્ષા દે દે.

કમલાક્ષી—

વચન આપ્યું હતું આજે આવવા, આ કમલાક્ષીને મોલજી;
ભિખરે ધરીને રાજ આવીયા, કુડો કીધો તમે કોલજી.
ભિખરે ઉતારો રાજ ભરથરી.

ભર્તૃહરી—

માયારે સાચી રાણી નવ માતવું, મુણ્ય કમલાક્ષી મુજણજી
પ્રીતીરે જગતની પીતલ ગણો, હરી પ્રેમ અરે હેમ જાણજી.
ભીક્ષા દેને મૈયા મુજને.

કમલાક્ષી—

ધણીરે હાંસે મુજ માતા પીતા, તમને વરાવી ધરી વહાલજી;
આગ ન ઉઠાડો સૌના અંતરમાં, આમ ન કરોરે ખેલાલજી.
ભિખરે ઉતારો રાજ ભરથરી.

ભર્તૃહરી—

વરાવી નથી મુજ માતા પીતા, પૂરવ સંચિતનો સમંધજી;

તેહરે તોડાબ્યો રાણી પીંગલા, નથી હવે જગતનો બંધજી;
ભીક્ષા દેને મૈયા મુજને.

આરાધું નારંજન નાથવે, થાગે સમાધોસ્થ નારજી;
ગુરને ચરણ તનમન આરપીયું, વિધન કરે ન વિકારજી.
ભીક્ષા દેને મૈયા મુજને.

(ભીક્ષા આપેછે તે લઈ સૌથી નાની રાણીને ત્યાં જાયછે)
મૈયા ચંદ્રકળા ભીક્ષા દે દે.

ચંદ્રકળા—

નજર માલવ બુપ ભરથરી, કરો હુંહું નાનકડી નારજી;
ચૂકીરે નથી કદી આ ચંદ્રકળા, સુખ નવ જાણ્યું સંસારજી.
ભિખરે ઉતારો રાજ ભરથરી.

ભર્તૃહરી—

સાચુંરે ચતુર રાણી ચંદ્રકળા, તું છું નાનકડી નારજી;
સંબંધ તારો રાણી મૈ તોડીયો, સુખ નવ દીઠું તે સંસારજી.
ભીક્ષા દેને મૈયા મુજને.

ચંદ્રકળા—

પ્યારીરે તમારી પીંગલા, કીધું કુડું એણે કામજી;
સંબંધ છેકરે એનો તજી હવે, રહો એક મહારડે કામજી.
ભિખરે ઉતારો રાજ ભરથરી.

ભર્તૃહરી—

હુબ્ધન થાગે લલના જાતમાં, વચનો મુણી નવ કરેવાસજી;
ઝેરરે સાડું રાણી ગ્યાંધી સાંપડે, અંતે કરે એ વિનાશજી.
ભીક્ષા દેને મૈયા મુજને.

રાણી ચંદ્રકળાં— ઇંદ્રસલાની ગજલ.

(જદાવોસા તમકુ સજ્જવારહું; એ રાગ.)
 રાજગજ જંગલમાં, ભલે તમે જાઓ;
 મધમ મુજને મારીને, મુખીઆરે થાઓ.
 લીધો જોગી વેશ, સકોમલ દેહ;
 એકાએક અમને, શાને દીપો છેહ.
 શુંછે અપરાધ અમારો કહો,
 વિનારે સમજ પ્યારા દીલને દહો;
 ગલે નાખું હાથ જોગી પ્રાણનાથ,
 અમો છું પતિવ્રતા તુમારી સંગાય.
 નહીં બેસી રહીશું, આલીશું સંગ;
 જીવતર હમારાં કરો શાને ભંગ.

ભરૂંહરી—

અરે મૈયા નાહીં કરોરે વિલાપ,
 આ સંસાર છે દુઃખ રૂપી અમાપ;
 કીધો ત્યાગ મેં આ સંસારનો,
 નહીં મોહ હાવે તમો નારનો.
 નહીં સંગ કાંઈ તમારે કામ,
 ગ્રહે બેઠાં રટો હવે શીવ નામ;
 જ્યેથી ઉધાર તમારો થશે,
 ક્ષણિક સંસાર મુખ આલ્યાં જશે.

નારીરે ભરૂંછે નર નવ બુલશે, વેગે થશે વીનાશજી
 ખોળેરે મુકીને શીશ કાઢશે, પુરી એને વિષયની પ્યાસજી.

નારીરે ભરૂંસે નર નવ ભુલશે.

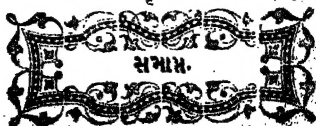
ન ગણે પુત્ર ન ગણે નાથને, ન ગણે માતને તાતજી;
નગણી નારીરે સચુંકાઈ નવ ગણે, ખરીએક ભોગની ખાંતજી
નારીરે ભરૂંસે નર નવ ભુલશે.

દોલરે જોડો જ્યારે દંપતિ, પવિત્ર રહી રાખો ખ્યારજી;
નાતિએ સંસાર સુખ ભોગવો, ઇશ્વર કરશે ઉદ્ધારજી
શુદ્ધરે દિલ રાખો દંપતિ.

(ભિક્ષા આપેછે તે લઈ નાચેની લાવણી ગાતો ગાતો
ગુરૂ પાસે જાય છે.)

લાવણી.

(મન તું સમરણુ કર હરનામ, એ ચાલ.
ફનાહે જગત સકલ હે ફના, ઉપરસે ખેલ અજબ યહખના
નહી હે નારી નેહ સચા, કામ યહ દેહીકા કચા.
મનમત લુભાના ઇસમે, સાર ખરુ નહીં હે જીસમે;
દેખને ગયા ખીશ ખેલી, લગાડત લાઇ રાની છેલી;
મચ્છંદર નામ મુખસે રટું, મોહમે અખ કેસે લપટું. ફના.
ભીક્ષા ગુરૂ માંગ કે લાયા, શરન યહ ભરથરી આયા;
સમાધી ખીશ ગુરૂ મેરા, ચેલા યહ આયે તુમેરા.
કૃપાકી દ્રષ્ટી અખ કીજે, મંત્ર ભવ તારનકા દીજે;
જગતકી જ્વાલ જુઝાવોગે, કૃપાકર કરે મુજ સાહોગે. ફના.)

બાદ તમામ પાત્રો મળી સભાની માફી માગેછે.

રાગ કલ્યાણ.

પ્રેમ સભાજનો હવે રાખજો તમો,
સદા પ્રસન્ન મનથી રજા લઈએ અમો, ટેક
બુલ ચુક ખામી ખોડ, જલે જલે આજ,
માફી સુધારાને માટે, માગે આ સમાજ. પ્રેમ,
જેમ જલ જોયો તેમ, સારી ધારી ટેક;
દેશી દેશને સુધારો રાખીને વિવેક. પ્રેમ.
આર્ય સુમોઘ ભજવે, જલ જોવા કીધું મન;
આભારી અમો થયાછી આપ્યુ ઉત્તેજન. પ્રેમ.
અવરે જલમાં આપ પધારી, દેશો દરશન દાન;
મેહેરબાનોની રજા માગી જઈએ છી સ્વસ્થાન. પ્રેમ
